

A

- **Agenda 2030** – YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma, joka sisältää 17 tavoitetta köyhyyden poistamiseksi ja kestävän kehityksen edistämiseksi vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteita on listattu 17 kappaletta (Sykli 2024)

B

- **Biodiversiteetti** – Luonnon monimuotoisuus. Turvaa elämän edellytykset maapallolla. (Sitra 2025)

E

- **Ekologinen jalanjälki** – Mittari, joka kuvaa ihmisen tai yhteisön kulutuksen aiheuttamaa luonnonvarojen käyttöä suhteessa maapallon kantokykyyn. Kulutus pitää sisällään ravinnon, materiaalien ja energian valmistamisen sekä jätteiden käsittelyn. (Sykli 2024)
- **Ekologisesti kestävä** – Toiminta, joka säilyttää luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien toiminnan, eikä ylitä luonnon kantokykyä. Ylikulutus ja päästöt uhkaavat ekologista kestävyttä. (Sykli 2024)
- **ESG-sijoittaminen** – Sijoittaminen, jossa huomioidaan:
 - Ympäristö (Environmental) eli esimerkiksi energiatehokkuus sekä luonnon monimuotoisuus.
 - Sosiaalinen vastuu (Social) esimerkiksi ihmisoikeudet sekä tuoteturvallisuus
 - Hyvä hallintotapa (Governance) esimerkiksi hallituksen riippumattomuus ja veronmaksu. Nämä kolme asiaa muodostavat vastuullisen sijoittamisen periaatteet (OP 2025)
- **European Green Deal** – EU:n strategia, jonka tavoitteena on tehdä EU:sta ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä edistämällä vihreää taloutta ja vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä. Toimintaohjelman neljä tärkeintä osa-

aluetta ovat: hiilivapaa energia, siirtyminen kiertotalouteen, energiankulutuksen pienentäminen, liikenteen ja liikkumisen puhtaat muodot. (Sykli 2024)

F

- **Fossiiliset polttoaineet** – Fossiilinen polttoaine on ainetta, jota käytetään energiantuotannossa. Fossiiliset polttoaineet tuotetaan uusiutumattomista energialähteistä. Esimerkiksi Öljy, maakaasu ja kivihiili ovat fossiilisia polttoaineita. Fossiilisten polttoaineiden käytöstä syntyy hiilidioksidipäästöjä ja ympäristöön saasteita. (Sykli 2024)

H

- **Hiilinielu** - Hiilivarasto, joka aktiivisesti sitoo hiiltä ilmakehästä. Metsät ovat yksi merkittävä hiilinielu (Sitra 2024)
- **Hiili-intensiteetti** – yhtiön kasvihuonekaasupäästöt suhteessa liikevaihtoon (tCO₂/€). (Sitra 2025)
- **Hiilikädenjälki** – Toiminnan positiivinen vaikutus ilmastoon eli kuinka paljon päästöjä on onnistuttu vähentämään tai estämään. Voidaan pitää hiilijalanjäljen vastakohtana (Sykli 2024)
- **Hiilineutraali Suomi 2035** – Suomen tavoite saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä ja kompensoimalla jäljelle jäävät päästöt. Keskiössä on vihreä siirtymä ja keväällä 2022 irtautuminen venäläisestä fossiilisesta energiasta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2022)
- **Hiilineutraalius** – Tila, jossa toiminnan aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt ovat yhtä suuret kuin ilmakehästä poistettavat tai kompensoitavat päästöt, jolloin nettovaikutus ilmastoon on neutraali. Hiilineutraalius tarkoittaa, että hiilidioksidin eli CO₂:n määrä ilmakehässä ei kasva. (Sykli 2024)

- **Hiilijalanjälki** – Mittari, joka kuvaa ihmisen tai organisaation toiminnan aiheuttamia kokonaispäästöjä, erityisesti hiilidioksidipäästöjä. Yksittäisen Ihmisen yhden vuoden hiilijalanjälki saadaan, kun lasketaan yhteen ruuan, tavaroiden, matkustamisen ja palvelujen päästöt yhteen (Sykli 2024)

I

- **Ilmastonmuutos ja lämpeneminen** – Pitkäaikainen muutos maapallon ilmastossa, erityisesti keskilämpötilan nousu, joka johtuu kasvihuonekaasupäästöjen lisääntymisestä. Päästöjen lisääntyminen johtuu esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden käytöstä. (Sykli 2024)

K

- **Kasvihuonekaasu** – Ilmakehään vapautuvia kaasuja, kuten hiilidioksidi ja metaani, jotka lisäävät kasvihuoneilmiötä ja edistävät ilmaston lämpenemistä. (Sitra 2025)
- **Kestävä kulutus** – Kulutustavat, jotka vähentävät ympäristövaikutuksia ja tukevat kestävä kehitystä, kuten energiatehokkaiden tuotteiden käyttö ja kierrätys. (Syke 2023)
- **Kestävyyssiirtymä / kestävä kehitys** – Prosessi, jossa yhteiskunta siirtyy kohti kestävämpiä toimintatapoja ja rakenteita, huomioiden ympäristön, talouden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden näkökulmat. (Ympäristöministeriö 2023)
- **Kiertoaste** – Mittari, joka kuvaa, kuinka suuri osuus käytetyistä materiaaleista kierrätetään takaisin hyötykäyttöön. (European Environment Agency 2025)
- **Kiertotalous** – Talousmalli, jossa pyritään minimoimaan jätteen synty ja maksimoimaan tuotteiden ja materiaalien uudelleenkäyttö ja kierrätys. Tavarat valmistetaan niin, että niitä voi muunnella ja korjata. Kiertotalouden mukaisessa tuotannossa pyritään siihen, että hukkaa tai jätettä ei synny. (Sykli 2024)

P

- **Pariisin ilmastopöytäkirja** - Pariisin ilmastopöytäkirja on kansainvälinen, oikeudellisesti sitova sopimus ilmastomuutoksesta. Sen tavoitteena on pitää maapallon keskilämpötilan nousu selvästi alle kahdessa asteessa suhteessa esiteolliseen aikaan ja pyrkiä toimiin, joilla lämpeneminen saataisiin rajattua alle 1,5 asteen. (ympäristöministeriö 2025)
- **Päästöjen kompensointi** – Toimenpiteet, joilla hyvitetään aiheutettuja ympäristöhaittoja, kuten hiilidioksidipäästöjen kompensointi rahoittamalla päästövähennyshankkeita. (Sykli 2024)

R

- **Reilu siirtymä (Just Transition)** – Periaate, jonka mukaan siirtyminen kestävään talouteen toteutetaan sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla, huomioiden työntekijöiden ja yhteisöjen tarpeet. (UNDP 2022)
- **Resilienssi** – Ihmisten ja yhteisöjen kyky toimia muuttuvissa olosuhteissa ja kohdata häiriöitä ja kriisejä. Esimerkiksi yhteiskunnan kyky toipua sodasta tai luonnon kyky palauttaa ekosysteemien tasapaino (Sitra 2025)

T

- **Turve** - Turve on suokasvien jäännöksistä epätäydellisen hajoamisen tuloksena muodostunutta eloperäistä maa-ainesta, jota kerrostuu muodostumispaikalleen. Turvetta voidaan polttaa energiana tai esimerkiksi myös kuivikkeena tai kasvualustana. (Bioenergia 2024)

U

- **Uusiutumaton energia** - Energia, joka tuotetaan uusiutumattomista energianlähteistä kuten Uusiutumattomia energian lähteitä ovat öljy, kivihiili, maakaasu ja turve. Kun näitä poltetaan, syntyy kasvihuonekaasuja. (Sykli 2024)
- **Uusiutuva energia** – Energia, joka tuotetaan uusiutuvista lähteistä, kuten auringosta, tuulesta, vedestä tai biomassasta, ja joka ei lopu käytössä. Uusituivan

energian tuotannossa ei aiheudu kasvihuonekaasuja tai kasvihuonepäästöjä. (Sykli 2024)

Y

- **Ylikulutuspäivä** – Ylikulutuspäivä on se päivä, jolloin ihminen on käyttänyt luonnonvaroja enemmän, kuin maapallo voi niitä tarjota koko vuodeksi. (Sykli 2024)

Lähteet:

Bioenergia. 2024. Turve. Bioenergia Ry. Viitattu 18.09.2025.

Saatavissa: <https://www.bioenergia.fi/tietopankki/turve/>

European environment agency. 2025. Circular material use rate in Europe. European environment agency. Viitattu 15.09.2025

Saatavissa: <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/circular-material-use-rate-in-europe?activeAccordion=546a7c35-9188-4d23-94ee-005d97c26f2b>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2022. Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiasstrategia. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 12.09.2025. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164321>

Osuuspankki. 2025. Vastuullinen sijoittaminen. Osuuspankki. Viitattu: 20.03.2025. Saatavissa: <https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/saastot-ja-sijoitukset/vastuullinen-sijoittaminen>

Sitra. 2025. Tulevaisuussanasto. Sitra. Viitattu: 19.03.2025 Saatavissa: <https://www.sitra.fi/tulevaisuussanasto/>

Suomen ympäristökeskus (Syke). 2023. Kestävä kulutus. Suomen ympäristökeskus. Viitattu 15.09.2025.

Saatavissa: <https://www.ymparisto.fi/fi/kestava-kierto-ja-biotalous/kestava-kulutus>

Suomen ympäristöopisto Sykli. 2024. Kestävän kehityksen sanastokortit. Suomen ympäristöopisto Sykli. Viitattu: 18.03.2025. Saatavissa: <https://sykli.fi/wp-content/uploads/2023/09/KEKE-kortit-A5-tulostus.pdf>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2022. Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiasstrategia. Viitattu 12.09.2025. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164321>

UNDP. 2025. What is just transition? And why is it important?. United Nations Development Programme Viitattu. 15.09.2025
Saatavissa: <https://climatepromise.undp.org/news-and-stories/what-just-transition-and-why-it-important>

Ympäristöministeriö. 2025. Mitä on kestävä kehitys? Ympäristöministeriö. Viitattu 15.09.2025
Saatavissa: <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>

Ympäristöministeriö. 2025. Pariisin ilmastopimus. Ympäristöministeriö. Viitattu 15.09.2025
Saatavissa: <https://ym.fi/pariisin-ilmastosopimus>